

579
107.

DEO OPTIMO MAX.

QUÆSTIO MEDICO-CHIRURGICA,

QUOD LIBETARIIS DISPUTATIONIBUS,
*manè discutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis vigesima
mensis Martii, anno Domini M. DCC. LXVI.*

M. CAROLO-LUDOVICO-FRANCISCO ANDRY.

Doctore Medico, Præside. *

An in parte mortuâ scellio post fiderationem?

LUIDUM vitale, sanguis, humorum princeps; partibus inter se diversis componitur, nempe sale, aquâ, terrâ, & oleo; inter illas aliæ aliis mobiliore, quædam solo calore hominis sani, aliæ calore vehementissimo, volatiles tantum redduntur. Quamdiu partes illæ legitimâ proportionem commiscuntur, adest sanitas; at verò, si cujusdam sit excessus, tunc varii morbi hominem atterunt; si aqua abundat, nascitur hidrops; si terra, siccitas summa; si oleum, immobilitas liquorum; si sal, calor & circulatio intenduntur; omnia corporis liquida alkalescunt. Si sal & oleum exuberant, omnia in pejus ruunt, sanguinis dissolutio oleoso-volatilis sequitur, solidorum ac fluidorum actio depravatur, secretiones & excretiones perturbantur; hinc febres acutæ, inflammationes, suppurationes, & gangræna de qua nunc dicendum. Partis alicujus mors incipiens, gangræna audit, perfectâ verò sphacelus. Gangræna duplicis est generis, humida & sicca: illa ferè inflammationis soboles tetram mephitim exhalat, velocius serpit. Hæcquæ dicitur etiam *Necrosis*; partes mumiæ siccæ similes reddit, vix fœtidas, nisi ubi mortuum à vivo separatur, ac lentius suas conficit periodos, ægrum per menses divexans, senesque temperamenti siccoris frequentius adoriens. Gangræna humida à contusione, in filtratione, strangulatione, veneno, inflammatione, gelu & putredine oritur; sicca à fecali cornuto, viru, typho, aliisque febribus malignis, & compressione producitur (1). In utràque gangrænâ brevè humorum circuitus intercipitur, undè pars nulla ampliùs vitale commercium cum reliquo corpore habens, mox in putredinem animalibus & vegetabilibus communem abit. Præcipua gangrænæ sedes in adipe & tunicâ cellulosa. Partium etenim illarum mollis est raraque compago; sed mox ulteriùs serpit: si pars penitus emortua, sine sensu ac motu est, illam sphacelus tenet. Eadem agnoscunt causas gangræna & sphacelus, differunt tantum gradu, effectibus: gangrænâ incipiente, dolor, æstus, remittunt; sæpè æger omnia in vado existimans, de bonis suis gaudet: atmalo crescente, insolitus quidam torpor membrum occupat, perit sensus, ita ut locus ac punctus vel incisus, nullum dolorem perferat; extincto vitalis humoris influxu ac effluxu, vitales labescunt vires, horrores accedunt inordinati, pulsus debilis sit ac irregularis, æger crebriùs animo hincquitur, vicina loca dolent ac inflammatione tentantur, & malo altè latèque serpente infestantur, tandem crusta apparet subnigra è putridis humoribus corruptis emortuisque vasculis ac fibris concreta.

I I.

IMUL ac gangræna apparet, omnibus ritè perceptis, sine mora videndum quid fieri debeat, ut vita partis fervetur. Indicatio vires firmare, putridi ingressum

(1) Vide *Quæsnæ*, de Gangrænâ. *Vandermonde*, Juin 1758, *Histoir. Acad. Paris*, 1740, 1748, & 1752. *Clariss. de Sauvage*, *Nosolog. Method.* Tom. III. pag. 531 & seq.

* *Chares quæsnæ*, anno 1764.

in venas impedire, putredinem conceptam coercere, & si pars restitui nequeat, mortuum à vivo separare. Huc spectant cardiaca, calorem nativum ac humidum radicale instaurantia, antiseptica, sanguinem & humores condientia, tum sæpè cucurbitulæ, scarificationes, frictiones, hirudines, caustica. In his autem administrandis remediis quid fere valeant, quid recusent ægrotantis vires & status perpendendum, tunc exquirenda causa morbi, ut ab illâ prima morbi indicatio sumatur. Et verò cum ratione sui plura discrimina recipiat gangræna, ratione curationis etiam à sefe distat. Alia etenim ratio medendi in gangræna sicca, alia in humidâ, alia in albâ, alia etiam in juvenibus, alia in mulieribus, alia in senibus, cæterisque debilioris naturæ. Varia etiam medendi methodus pro morbi sede, magnitudine. Si à causâ internâ oriatur gangræna, amputatio supervacanea & inutilis, si quidem causa mali non evincitur, & juxta *Bilguerum*, quis erit qui tabem, scorbutum, senilem imbecillitatem, hydropem, tempore tam brevi evincet? Et si mali causa antè amputationem tolli nequeat, in parte vivâ non amputandum est, hominem etenim jugulares. Nonne hydropicis occumberet, si ipsi crus sphacelo affectum suprâ genu abscederetur? Jam verò quod de hydropicis, sic de aliis chronicis morbis laborantibus dicendum. Quid ergo rationali methodo, vitio intus latenti medendum? In parte mortuâ membrum sphacelatum abscondas, & ultimam opem ex naturâ viribus expectes, illam remediis intus & forâ exhibendis, convenienti victu adjuvando. In recenti ac levi morbo, ab extraneis causis oborto, leviter partem affectam solent scarificare, illamque antisepticiis & resolventibus fovent: si gravis sit morbus, mineturque sphacelus, profundius pars scarificanda ut remedia facilius vim suam exercent, partium mortuarum à vivis separatio promoveatur, vivæ ad suppurandum exciterent, & tabum putre destruat. Aliquando verò tanta est tabes, ut nulla sit spes infarctus solvendi, amputatioque totius membri necessaria videatur, quò cæteræ partes incolumes serventur. De loco amputationis inter se dissentiunt auctores, neote: ici docent abscondendum esse in parte sanâ cum fatius sit sincerum aliquid rescare quàm emortui quidpiam relinqui: suamque opinionem Celsi verbis confirmant, *Non quicquam interst an satis tutum sit remedium quod unicum est*; antiqui verò membrum in parte mortuâ scindebant, his fuffulti rationibus, quòd sic agendo vitæ ægri tutior esset; nihilominus tamen censebant, putridi residuum tum cautèrio actuali, ac scarificationibus, tum medicamentis internis ac externis esse absumendum aut separandum. Quanquam prima sententia celeberrimorum Medicorum & Chirurgorum auctoritate fulciatur, attamen ultima nobis magis aridet, ac minùs periculosa videtur, ablegato tamen cauterii actualis usu, ut crudeliori.

III.

In operationibus Chirurgicis præcipui & urgentiores effectus sunt irritatio, dolor, inflammatio, febris, secretionum suppressio, vigilia, deliria, ferocissima convulsionem nullâ arte superabiles, phrænitis, virium prostratio, tandem omnes ferè subvertuntur functiones, humanaque ruit moles, nî periclitanti auxiliarius subvenias. *Antè omnia*, inquit Hippocrates, *dolor imminuendus*, aut præcavendus; quod consequeris si in parte mortuâ membrum rescas. Ut operatio successum felicem habeat, diæta instituenda pro viribus ægri. His præmissis ad operationem deveniendum? Si tibia amputanda occurrat, ægro modo convenienti collocato, Chirurgus in parte mortuâ ad tres ferè lineas partis sanæ membrum abscondat, operatione peractâ, scarificationes quasdam instituat parte sanâ in actâ (methodus enim alia pessima, si quidem sectis arteriolis sanguine turgentibus, communicationes sanguinis intercipiuntur, inflammatio magna sequitur (a): & pars gangrænâ tantum incipiente laborans, ad sphacelum tendit). Dein rodentia aut caustica quædam imponantur, maxime in gangrænâ albâ, ut inflammationis & suppurationis ope à vivo mortuum separetur (1), partes antiputridis

(a) Vide *Palmeri Inst. Chir.* §. 202.

(2) Caustica propria sunt alkalia volatilia, alkalia fixa, in spiritu nitri hydrargyri solutio, aqua phagedænica, lapis infernalis, lapis causticus, aqua viridis Hartmanni. Causticis opium permiscemus, quò nervi obtorpescant, ægri vix dolorem perferant, eodém tamen effectû remanent.

(3) medicaminibus condiantur, ac linteis spiritu vini camphorato potissimum imbutis involvuntur. En nostra methodus naturâ monstrante viam.

I V.

IN gangrænâ speciali, cum partes conservare in te non est, illas excindis, parte vivâ intactâ; si aliam ingrederis viam, inflammationem aliaque symptoma adaugebis. Quandôque natura ipsa omnia peragit, ut observatum fuit in necrosi Secalunienſi juxta Aurelianensem Ducatum, quæ ibi epidemicè grassatur in frumenti penuriâ, cum secale in his regionibus abundans non rectè mundatur granis cornutis, & illo pauperes panem faciunt: tunc gangræna sicca, nigra & livida corripuitur, quæ frequentius pedes quàm manus infestans, sensim ascendit cum dolore tibiarum & curis. At paulò post, partes successivè exclicantur, cessat dolor, gangræna sponte sistitur, circulo rubro pars mortua à vivâ distinguitur; tandemque planè se cedit. E centum & viginti quibus artus à Chirurgis fuerunt amputati, vix quinque ultra sex menses superferunt. Qui autem opus naturæ commiserunt, ferè omnes evaserunt. En via Naturæ, quæ sic agendo nos docet nunquam in parte sanâ abscissionem fieri debere, illâ duce Medicus errare nequit. *Natura*, inquit Illustrissimus Hoffmannus, *non tantum carnem emortuam à sanâ separat, verum etiam integra membra quod mirabile est, à corpore se-jungit*. Vesaliæ in principatu Clevensi, ait Suetius, Coriarii cujusdam Galli uxor alterum pedem aridum, nigrum absque tumore emortuum, nempe syderatum, sine motu ac sensu diù gestaverat, tandem pais hæc mortua à vivis separatâ cecidit, speciem linguæ bovillæ fumo indurata referens. Fabricius Hildanus de Archigrammate meminit ætatit 70 circiter annorum qui cum frigus molestum & stuporem in pede perensisset, gangrænâ correptus fuerat, crus instar carbonis nigrum, frigidum ac rigidum invenit; absque ullâ mutatione pulsus; rogabant ægër & adstantes ut crus amputaretur, recusavit ille. At post ejus discessum, Barbitionfore quodam in consilium vocato, istorum hominum more, spretis omnibus quæ de essentia morbi exposuerat, & de eventu prædixerat Fabricius, in parte sana resecurit membrum, prosperum inde exitum pollicens; at verbis non stetit fides; gangræna iterum invalit, sensimque altius proserpsit, ita ut paulò post naturæ debitum perolvens, æger temeritatis illius culpam luerit. (4).

V.

UNDIQUE reclamantium tubam audio. Rudi (juxta illos) antiquorum arti recentiorum inventa opponunt asseruntque antiquos in parte mortuâ amputationem celebrasse ex eo quod ligaturæ usum nescientes hæmorrhagias pertimescerent. At maximè errant istius sententiæ fautores, antiqui etenim ligaturâ frequenter utebantur, ut illorum scriptis patet. (a) Alias quanta secum importet mala, quantis patientem torqueat doloribus ligaturâ, ipsa amputatione crudelior, quis non novit? Perperis itaque periculis ex amputatione in parte sanâ imminentibus, (unde ut ait Celsus, sæpè in ipso opere patientes, vel profusione sanguinis, vel animi defectione moriuntur;) quorum immunis est operatio in parte mortuâ: quis jam illam non perhorruerit, hanc verò non eligat. At, inquit, operatione nostrâ absolutâ, cutis contrahitur & os prominens, ferrâ opus denudè effragitat. Esto, quid inde periculi? at per sæpè parum os prominet tuncque ferrâ minimè opus est. Objicies contactu aëris os vitari; cariemque contrahere. At nullatenus illud eveniet si partem defensivis & aromaticis condias, Vide Galenum (b), Vesalium (c), Fabricium ab Aquapendente (d), Fallo-

(a) Adi Galen. meth. med. lib. 5.

Avicenn. lib.

4. sen. 4.

tract. 2.

Albucaſ. lib.

1. cap. 57.

Ceſ. lib. 5.

c. 26. l. 7. c.

19 & 24.

(b) Galen.

ad Glau. 2. c.

de Gang.

(c) Vesal. l. 5.

c. 12.

(d) Fab. ab

Aquap. de Chi.

rurg. oper. c. 96.

(3) Antiseptica convenientia sunt 1°. acida vegetabilia ut acetum; 2°. acida mineralia ut spiritus salis, sulphuris, vitrioli, aqua vita diluti; 3°. salia neutra impuriora borax, sal ammoniacum, alumen; 4°. spiritus terebinthinæ, essentia rabel, spiritus niri anaticis spiritus vini partibus dulcificatis; 5°. radix serpentariæ Virginianæ, folia aromatica & eorum decocta in vino. 6°. Resinæ, balsama, terebinthina, mirra, camphora, aloë, colophone, gummi elemi, styrax. 7°. Aqua vita, spiritus vini. 8°. Tinctura kinakina, mirra & aloës, elixirum proprietatis, balzaimum floraventi, unguentum styracis.

(4) Vide etiam annotationes Illust. Tigst, in Dissert. Clariss. Bilguernum, de membr. amput. rarissimè administrandâ aut quasi abrogandâ. Paris, Didot, 1764.

(d) *Fa'lop.* pium (d) Vigonem (e) & Bilguerum. Sic ille „si ex ossium manifestâ corruptione,
de tum. piz. „ intelligitur membrum servari non posse, quod ferè fit, si homo perperam cu-
ter - natur. e. „ ratu s fuit ; rescari debet & in sano quidem corpore, si vires hominis sustinere
26. „ tam atrocem curationem posse videntur. In hoc enim casu illud remedium est
(e) *Joan.* „ quidem anceps. Attamen verum remedium, quia aliud non licet reperire, &
Fig. l. 4. c. 7. „ quia nullum aliud vitium in corpore quo minus curatio ea fiat, prohibet. Sin
„ homo imbecillior est, res ferè desperata est. Neque enim homo amputationem
„ in sanâ parte sustinebit, neque putre membrum, sine noxâ corpori sano ad-
„ hærebit : in tam ancipiti re, ego quidem valis sanguiferis vinciendo antea prof-
„ picerem, deinde inutile pondus in vicinitate sanæ partis, sed non in hac ipsâ
„ abscinderem, abscideremque, & medicamentis foris intusque adhibitis ; malo
„ quod reliquum esset, resisterem, convenientique victu viribus hominis con-
„ sulerem, quæ si crescent, haud dubiè corruptæ etiam partes molliores abs-
„ cedent. Quod si contingeret, non difficilis erit abscissio partis ossæ quæ corrupta
„ relicta fuerat. Quo facto ulcus medicamentis quæ carnem alunt & ossibus nu-
„ datis idonea sunt, ad sanitatem perducendum erit. Audiamus etiam *Guidonem*
„ de *Cauliaco*, in membri mortificatione interceptâ ambulatione corruptionis
„ cum scarificationibus & arsenico, & ponendo defensivum super partem sanam,
„ de bolo Armeno & aliis opportunis involvo totum membrum cum sparadapro &
„ præparo suo modo, ut dicetur de corporibus mortuorum servandis, & sic eum
„ retineo quo usque junctura sit æquæ liquata & membrum perse cadat, quia
„ honestius est Medico quod cadat per se, quam si incidiretur : semper enim, quan-
„ do inciditur, remanet rancor & cogitatio in patiente quod posset remanere. «
„ Licet enim pars mortua vulgò mollescat & flaccescat ; tamen discussis partibus
fluidissimis, reliqua omnia contrahuntur & ita exsiccantur, ut durissimæ evadant.
Putrefactio enim ex syderatione, differt tantum ab illâ quæ producitur in cadavere,
in eo quod hæc corpus mortuum, illa vivum aggrediatur. Partibus sphacelo cor-
ruptis idem evenit ac in carnibus mactatorum animalium aëri libero præsertim
vento expositis ; primò hæc carnes putrido tabo dissolunt, dein quàm maximè
indurescunt. Solutis igitur prædictis difficultatibus, consideratis verò commodis
ex propositâ methodo oriundis, nulla sequenti potior conclusio :

Ergò in parte mortuâ sectio post syderationem.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Joannes-Jacobus MES-SENCE, Anatomæ & Artis Obstetriciæ ingratiam *M. Bern. rdus - Nicolaus M. Franciscus BIDAULT.*
BERTRAND.

Matronarum Professor.

M. Carolus - Franciscus THEROULDE DE VAL-LUN Eques.

M. Stephanus - Ludovicus GEOFFROY, Societatis Botanica Florentina Socius.

*M. Joannes-Claudius MUI-
NIER, Consiliarius Me-
dicus Regis Ordinarius &
Domus Regiæ Invalidorum.*

M. Anna Carolus LORRY.

*M. Josephus LALLEMANT,
PAUTIER DE LA
BREVILLE S. Delphi-
na Medicus primarius.*

*M. Josephus LALLEMANT,
Eques, è salubri Stanisla-
I. Poloniarum Regis Con-
silio, necnon Collegii Regii
Medicorum Nancien-
rum Socius Honorarius.*

Proponebat Parisiis LUDOVICUS-ALEXANDER CÉZAN.

Parisiensis, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus,

A. R. S. H. 1765. A SEXTA AD MERIDIEM.

Typs QUILLAU, Universitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1766.